

BN/jhb

Reykjavík 25. nóvember 2003.

B.12221/2003.

Borist hefur til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um meðferð opinberra mála og almennum hegningarlögum, 10. mál, um brottvísun og heimsóknarbann.

Markmið frumvarpsins er göfugt en ríkissaksóknari álitur að huga þurfi miklu betur að efnisatriðum aðallagagreinar frumvarpsins, skilyrðum brottvísunar af heimili, málsmeðferðarreglum o.fl. og mælir gegn því að frumvarpið verði samþykkt eins og það liggur fyrir. Telur ríkissaksóknari mikilvægt að ákvæðum um brottvísun af eigin heimili, heimsóknar- og nálgunarbanni, þ.e. skilyrðum fyrir að beita úrræðunum, hver taki ákvörðun um að beita þeim og málskotsreglum, verði skipað með samræmdum hætti.

Athygli vekur að í greinargerð með frumvarpinu, kafla þar sem fjallað er „[a]lmennt um frumvarpið” segir að þetta frumvarp fjalli um vægari úrræði en nálgunarbann, sbr. lög nr. 94/2000. Ekki verður annað séð en að úrræði frumvarpsins gangi lengra en úrræði nálgunarbanns enda er hér gert ráð fyrir að unnt sé að víkja manni brott af heimili sínu þrátt fyrir grundvallarreglur um friðhelgi einkalífs.

Vikið verður nokkrum orðum að skilyrðum brottvísunar og málsmeðferðarreglum.

Skilyrði brottvísunar af eigin heimili:

Í greinargerð segir að frumvarpið taki mið af norskum og sænskum lögum en fyrirmynd þeirra sé frá Austurríki.

Í **Noregi** er það skilyrði brottvísunar af eigin heimili að **nærtæk (augljós) hættu** (nærliggende fare) sé á að maður muni drýgja refsiverða háttsemi gegn öðrum manni (person), sbr. 3. mgr. 222a. gr. norsku refsiréttarfarslaganna.

Í **Svíþjóð** er skilyrði brottvísunar af eigin heimili nánast hið sama og í Noregi. **Hætta af manni þarf að vera nærtæk eða augljós** (påtáglig risk) og brot þess sem þola skal brottvísun af heimili sínu gegn sambýliskonu/manni geta verið ofbeldisbrot og brot gegn frelsi og friðhelgi. Frekari skilmálar eru í sænsku lögunum, sbr. 1a. gr. laga 1988:688 um besöksförbud með síðari breytingum, annars vegar um meðalhóf og hins vegar um að sá sem brottvísunin á að vernda skuldbindi sig til að leyfa gagnaðilanum að nálgast persónulegar eigur sínar.

Fyrirmyndin sem sögð er frá **Austurríki** virðist ekki geyma vægari skilyrði brottvísunar af eigin heimili en eftirmyndirnar, sbr. 38a. gr. í lögum um öryggislögregluna nr. 566/1991 með síðari breytingum.

Málsmeðferð:

Bæði í Noregi og Svíþjóð er það hlutverk **ákæranda** að taka ákvörðun um brottvísun, heimsóknar- og nálgunarbann í upphafi eða til bráðabirgða. Orðið heimsóknarbann, besöksforbud, er notað í lögum beggja landa um úrræðin öll og um þau fjallað í samhengi og í sömu lagaákvæðum.

Samkvæmt **norsku lögnum** ber ákærandanum að leggja málið fyrir dómstól eins fljótt og mögulegt er og í síðasta lagi 5 dögum eftir að hann tók ákvörðun sína. Dómstóll kveður síðan upp úrskurð í málinu. Ákvæðin um heimsóknarbann er í refsiréttarfarslögum eins og áður var sagt.

Samkvæmt **sænsku lögnum** getur sá sem þolir heimsóknarbann og einnig sá sem heimsóknarbannið á að vernda óskað þess að ákvörðun ákæranda í málinu verði lögð fyrir dómstól, sem þá tekur ákvörðun í málinu. Ef aðilar hins vegar sætta sig við ákvörðun ákæranda stendur hún þar til annað verður ákveðið. Ákvæðin um heimsóknarbann eru í sérlægum eins og áður var sagt.

Samkvæmt ákvæðum um **nálgunarbann** í lögum okkar um meðferð opinberra mála nr. 19/1991 gerir lögregla kröfu um nálgunarbann fyrir dómi sem síðan tekur ákvörðun um hvort nálgunarbann verður lagt á. Í nefndarálitinu allsherjarnefndar dags. 2. maí 2000 kemur fram að synjun lögreglu um að krefjast nálgunarbanns sé kæránleg til dómsmálaráðuneytis. Þar eð ákvæðum um nálgunarbann er skipað í lög um meðferð opinberra mála og þar meðal ákvæða um þvingunarúrræði við meðferð sakamála telur ríkissaksóknari að eðlilegt hefði verið að lögreglustjóri sem handhafi ákærvalds hefði það hlutverk að gera kröfu um nálgunarbann. Synjun lögreglustjóra um að krefjast nálgunarbanns hefði þá mátt kæra til ríkissaksóknara með sama hætti og aðrar ákvarðanir sem lögreglustjóri tekur á grundvelli laga um meðferð opinberra mála svo sem frávísun kæru, niðurfellingu máls o.s.frv. Með því að kæruleið í framangreindu efni liggur til dómsmálaráðuneytis, eins og áður segir, er nálgunarbannið ekki viðfangsefni ákærvalds og ákvæði um það eiga því heima í lögreglulögum en ekki lögum um meðferð opinberra mála þar sem fyrst og síðast er fjallað um viðfangsefni sem heyra undir ákærvald.

Sem fyrr segir telur ríkissaksóknari að úrræði sem felur í sér heimild til að víkja manni brott af eigin heimili gangi lengra en nálgunarbann. Samkvæmt gildandi lagaákvæðum hefur lögreglustjóri ekki heimild til að beita nálgunarbanni til bráðabirgða. Meðan lögum er þannig hagað kemur varla til greina að mati ríkissaksóknara að veita lögreglustjóra heimild til að vísa manni brott af eigin heimili til bráðabirgða.

Nefndasvið Alþingis

Austurstræti 8-10